

Vikingen

DE INTERACTIES TUSSEN VIKINGLEIDERS EN PLAATSELIJKE VORSTEN

Marloes Buimer | S4787234 | LET-GESB3100 | 12 augustus 2017 | Dr. R. Flierman

Afbeelding voorblad:

T. Titlestad, *Viking Norway*, vert. S.R. Parson (Hafersfjord, 2008), 137.

Vi·king (*de; m; meervoud: Vikingen, Vikings*)¹ Scandinaviër die als
zeerover de kusten van West-Europa enz. teisterde in de 8e-11e
eeuw; =Noorman¹

¹ Van Dale, 'Beteckenis 'Viking'' <<http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=Viking&lang=nn>> [geraadpleegd op 12-06-2017].

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen.....	2
1. Inleiding.....	3
2. Status Questionis	5
3. Politieke afspraken	14
4. Het Christendom en de bekering	24
5. Conclusie	30
6. Literatuurlijst	34

Lijst van afkortingen

AB – Annalen van St. Bertijns

AF – Annalen van Fulda

AFD – Annalen van Flodoard

ASC – Angelsaksische kroniek (Anglo-Saxon Chronicle)

1. Inleiding

In 2013 startte de televisieserie *Vikings* van History Channel.² In deze serie worden de Vikingen Ragnar Lothbrok, zijn zoon Björn en zijn broer Rollo gevolgd. In het verhaal besluit Ragnar met Björn, Rollo en volgelingen vanuit Noorwegen op reis te gaan naar Engeland en later naar Frankrijk, waar zijn broer Rollo achterblijft. In 2015 brengt de 'BBC' een serie uit over Vikingen in Engeland: *The Last Kingdom*.³ In deze serie staat het personage Uthred centraal, die aan het hof komt van koning Alfred van Wessex. Daarnaast komt het personage Guthrum en zijn doop hierin voor. De vraag die opkwam bij het kijken van deze series, was in hoeverre de weergave van de gebeurtenissen historisch correct is. In beide series spelen twee Vikingen een rol die in dit onderzoek onderzocht worden, Rollo en Guthrum. Daarnaast staat naar aanleiding van modern onderzoek een derde Viking centraal: Rörik.⁴

De analyse betreft de verhoudingen tussen Vikingleiders en plaatselijke vorsten in de gebieden waar de Vikingen zich vestigden. Het is een vergelijkend onderzoek, met als doel inzicht te geven in de omgang tussen Vikingen en lokale heersers aan de hand van drie casestudies. De verhoudingen die centraal staan zijn die tussen Guthrum (†890) en Alfred de Grote (848-899) rond de jaren 880-890, Rollo (±†931) en Karel de Eenvoudige (879-929) rond het jaar 911 en Rörik (±†882), Lotharius I (795-855) en Lotharius II (835-869) in de periode van 840-869. De drie relaties worden vergeleken op het gebied van politieke ontwikkelingen, dat wil zeggen de territoriale afspraken en de onderlinge verhoudingen; en op het gebied van religie, de bekeringen tot het Christendom van de Vikingen. Vervolgens worden de drie casestudies geplaatst in het bredere aspect van contacten tussen Vikingleiders en lokale vorsten en wordt er gekeken hoe de drie casestudies een voorbeeld dan wel afwijking zijn van deze interacties. De centrale vraag van dit onderzoek is: Hoe gingen Vikingleiders en lokale vorsten op diplomatiek vlak met elkaar om in de late negende en vroege tiende eeuw?

Om hierop een antwoord te kunnen geven is in dit onderzoek de volgende aanpak gehanteerd: allereerst is in de moderne literatuur onderzocht wie de Vikingen waren en hoe zij zich verhielden ten opzichte van lokale vorsten van andere gebieden. Hierbij is gekeken naar hoe de verhoudingen in de literatuur beschreven worden.

² IMDB, 'Vikings' <http://www.imdb.com/title/tt2306299/?ref=mv_sr_1> [geraadpleegd op 06-06-2017].

³ IMDB, 'The Last Kingdom' <http://www.imdb.com/title/tt4179452/?ref=fn_al_tt_1> [geraadpleegd op 06-06-2017].

⁴ A. Winroth, *The age of the Vikings* (New Jersey, 2014).

Vervolgens is er met behulp van primaire bronnen en de algemene literatuur, gekeken naar de politieke afspraken die gemaakt werden tijdens de interacties. Tot slot wordt er gekeken naar de rol van het Christendom in de omgang tussen Vikingleiders en plaatselijke vorsten.

2. Status Questionis

Alvorens de drie relaties te analyseren, wordt in dit hoofdstuk uiteengezet wie de Vikingen waren. Daarnaast wordt er nader ingegaan op de historiografie omtrent Vikingen en de verdragen die zij sloten met lokale vorsten.

Het begrip Viking

Hoewel tegenwoordig de term ‘Viking’ een algemeen begrip is, is het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat deze benoeming niet uit de tijd van de Vikingen komt. In het Frankische Rijk werden Vikingen ‘Noormannen’ of ‘Denen’ genoemd, in Angelsaksisch Engeland stonden ze bekend als ‘Denen’ of ‘heidenen’ en in Ierland werden ze eerst ‘heidenen’ genoemd waarna later een onderscheid gemaakt werd tussen de Finngall (Noren) en de Dubgall (Denen). In het oosten van Europa werden de Zweden ‘Rus’ of ‘Varjag’ genoemd. Het gebruik van het woord Viking zien we in de negende eeuw, in het huidige Engeland.⁵ Vikingen zijn dus niet één bevolkingsgroep uit één gebied, maar het is een overkoepelende naam voor (in dit geval) mensen uit het Noorden die niet het Christendom aanhingen. Hoewel in de verschillende bronnen de verscheidene begrippen voorkomen, wordt in dit stuk het woord Viking gehanteerd, omdat dit het algemene begrip is en om verwarring te voorkomen. In citaten uit bronnen worden wel de begrippen uit de desbetreffende bron gebruikt om zo de complexiteit van het woord duidelijk te maken.

Algemene geschiedschrijving Vikingen en lokale vorsten

Om de interacties tussen Vikingleiders en lokale vorsten te analyseren, zijn drie punten van belang: hoe gingen Vikingleiders en lokale vorsten met elkaar om, hoe verkregen Vikingen het land waar ze zich vestigden en hoe acclimatiseerden Vikingen zich in de gevestigde gebieden?

De Vikingaanvallen in zowel het Frankische Rijk als in Angelsaksisch Engeland zijn volgens de historicus Simon Coupland in te delen in drie fases. De eerste fase (790-840) bestond uit korte ‘hit-and-run’ aanvallen rondom de kusten. De Franken en Angelsaksen waren hier niet goed tegen verdedigd en de dreiging bleef bestaan

⁵ S. Brink, ‘Who were the Vikings’, in: S. Brink en N. Price (red.), *The Viking world* (Oxon, 2012), 5-7, alhier 5-6.

gedurende het begin van de negende eeuw.⁶ De tweede fase (841-875) omschrijft Coupland als een ‘Blitzkrieg’. De Vikingen kwamen onverwacht en vertrokken net zo snel als ze waren gekomen, alleen beperkten ze zich dit keer niet enkel tot de kustgebieden. Daarnaast bleven de Vikingen steeds vaker overwinteren in de aangevallen gebieden. Als voorbeeld noemt Coupland ‘The Great Army’, het leger waar Guthrum een onderdeel van was, dat in 866 Angelsaksisch Engeland binnenviel en overwinterde in Oost-Anglië.⁷ De Vikinglegers groeiden tevens in omvang en trokken steeds verder landinwaarts. Al deze veranderingen zorgden er volgens Coupland voor dat de Vikingen een grotere politieke rol kregen. Lokale leiders kochten Vikingen om met geld of zelfs land.⁸ Naast de veranderende tactieken van de Vikinglegers veranderde de lokale vorsten ook hun tactieken in de strijd tegen de Vikingen. Ze bouwden bijvoorbeeld forten. Ondanks deze forten bleef de moeilijkheid van het strijden tegen de Vikingen aanwezig, vanwege het groeiende aantal Vikingen, de groeiende mobiliteit en de groeiende invloed in de politiek.⁹ De derde fase van Vikingaanvallen (876-911) kenmerkt zich door het vestigen van de Vikingen in buitenlandse gebieden. Waar Vikingen zich vestigden, was het aldus de historicus Anders Winroth normaal dat ze zich aanpasten aan de plaatselijke cultuur. Vikingleiders namen de plaatselijke gebruiken over, zoals het gebruik van geschreven documenten in de regering.¹⁰ De Deense archeologe en historicus Else Roesdahl bevestigt de visie van Winroth en voegt toe dat de Vikingen tijdens de expansies ook in contact kwamen met de tradities van het Christendom. Roesdahl stelt daarnaast dat vele Vikingen zich lieten bekeren, vaak als onderdeel van een politieke alliantie of een vredesverdrag.¹¹ Coupland stelt dat de zoektocht naar buit de belangrijkste reden om te plunderen was voor de Vikingen, zo niet de enige reden. Er is weinig bewijs dat politieke verovering ook een reden was voor de invallen.¹² Het feit dat ze niet uit waren op politieke verovering blijkt uit het gegeven dat de Vikingen niet probeerden de gebieden waar ze zich vestigden te veroveren, maar enkel om een eigen nederzetting te stichten. Daarnaast werd alleen vrede gesloten met lokale vorsten

⁶ S. Coupland, ‘The Vikings in Francia and Anglo-Saxon England to 911’, in: R. McKitterick (red.), *The New Cambridge Medieval History vol. 2* (Cambridge, 1995), 190-201, alhier 190.

⁷ Asser, *Life of Alfred*, vert. A.P. Smyth, *The Medieval life of King Alfred the Great: a translation and commentary on the tekst attributed to Asser* (New York, 2002), 5.

⁸ Coupland, ‘The Vikings in France and Anglo-Saxon England to 911’, 193-198.

⁹ Ibidem, 198-199.

¹⁰ Winroth, *The age of Vikings*, 52-53.

¹¹ E. Roesdahl, *The Vikings* (3^e druk; Groot-Brittannië, 2016), 166-167.

¹² Coupland, ‘The Vikings in France and Anglo-Saxon England to 911’, 199.

vanwege eerbetoon en niet om de politieke macht.¹³ Er ook weinig bewijs dat de Vikingen zich vestigden wegens militant heidendom.¹⁴ Dit valt af te leiden uit het gegeven dat de Vikingen bereid waren om het Christendom over te nemen als godsdienst om zo een rol te krijgen in het gebied waar ze zich vestigden.

Er kunnen een aantal conclusies getrokken worden uit de algemene literatuur. De omgang tussen Vikingen en lokale vorsten verliep soms gewelddadig, maar soms ook vredig en diplomatiek. De Vikingen namen de lokale bestuurlijke tradities over en ook het geschreven woord. Tot slot lieten Vikingen zich vaak bekeren, als onderdeel van bijvoorbeeld een politieke alliantie of vrede. De Vikingen verkregen het land door zich in eerste instantie tijdelijk te vestigen en daarna door het stichten van eigen nederzettingen.

Opvallend is dat in de historiografie de informatie voornamelijk op twee manieren wordt behandeld. Er zijn historici die algemeen schrijven over Vikingen, waardoor er een breed beeld ontstaat ondanks dat ze hun betoog onderbouwen aan de hand van één specifieke Vikingleider. Daarnaast zijn er historici die zich richten op één specifieke regio, waardoor er een beeld ontstaat van de onderzochte regio, maar waardoor een vergelijking met andere regio's niet of nauwelijks wordt gemaakt. Het gevaar van deze benaderingen is dat er een eenzijdig beeld ontstaat waarin weinig ruimte is voor variatie. Daarom wordt in dit onderzoek een combinatie gemaakt van de twee methoden om zo een minder eenzijdig beeld te geven over Vikingleiders en lokale vorsten.

Angelsaksisch Engeland

De *Anglo Saxon Chronicle* (hierna ASC) is de primaire bron over de verhouding tussen Guthrum en Alfred.¹⁵ Deze bron bevat informatie over de geschiedenis van de Angelsaksische samenleving. De ASC is in verschillende versies overgeleverd. In dit onderzoek wordt gebruikt gemaakt van *The Laud (Peterborogh) Chronicle*. Deze is geschreven in Peterborough op verschillende momenten tussen 1121 en 1154, maar gaat terug op eerdere versies van de ASC uit de late negende eeuw.¹⁶ Hoewel de ASC de bekering van Guthrum noemt, wordt het verdrag tussen Guthrum en Alfred dat

¹³ Coupland, 'The Vikings in France and Anglo-Saxon England to 911', 199.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ *The Anglo-Saxon Chronicle*, vert. G.N. Garmonsway (Londen, 1967).

¹⁶ *The Anglo-Saxon Chronicle*, xxxix.

tussen de jaren 880-890 gesloten is niet beschreven. Dit verdrag, bestaande uit vijf afspraken, is een belangrijk onderdeel van de interactie. De ASC is echter wel goed te gebruiken om de context te schetsen waarin Guthrum en Alfred opereerden.

Een tweede primaire bron die gebruikt wordt om de context te beschrijven is Assers' *Life of Alfred*.¹⁷ Deze bron zou gecomponeerd zijn door Asser, een monnik uit Wales. Hij was de persoonlijke mentor van Alfred, waardoor de tekst waarschijnlijk een biografie is. Hierover is echter nog wel discussie onder historici. Historicus A.P. Smyth denkt dat de bron geschreven is door de monnik Byrhtferth in Ramsey Abbey in het jaar 1000.¹⁸ In de bron worden belangrijke ontwikkelingen in het leven van Alfred beschreven, waaronder de komst van de Vikingen in Engeland en de kerstening van Guthrum. De tekst vertoont hier en daar sterke gelijkenissen met de ASC omdat Asser een versie van de ASC gebruikt lijkt te hebben voor de biografie.¹⁹

Een derde primaire bron is de vertaling van het verdrag dat tussen 880-890 tussen Guthrum en Alfred gesloten is.²⁰ Het verdrag bestaat uit vijf punten en bevat belangrijke informatie over de relatie tussen Guthrum en Alfred.²¹ Hoewel het originele verdrag verloren is gegaan, wordt de authenticiteit van het verdrag niet in twijfel getrokken. Historici stellen dat de kopieën die voor het eerst verschenen in ongeveer 1100 als accurate weergaves van het oorspronkelijke verdrag gezien kunnen worden.²²

Naast de primaire bronnen is er in de moderne geschiedschrijving ook veel geschreven over Guthrum en Alfred. Hieruit komen twee punten naar voren die van belang zijn voor dit onderzoek. Allereerst is de datum van het verdrag en waar dit gesloten is onduidelijk. De historicus Paul Kershaw stelt dat deze ergens tussen de vestiging van Guthrum in 880 en de dood van Guthrum in 890 geschreven moet zijn.²³ Dit wordt bevestigd door de historicus Ryan Lavelle.²⁴ Ten tweede is het van belang te

¹⁷ Asser, *Life of Alfred*.

¹⁸ Ibidem, xiii.

¹⁹ Ibidem, 2.

²⁰ F.L. Attenborough, *The Laws of the earliest English Kings* (1963), 96-101. ; D. Whitelock, *English Historical Documents I c. 500-1042* (2^e druk; Londen, 1979), 416.

²¹ Whitelock, *English Historical Documents*, 416.

²² R.H.C. Davis, 'Alfred and Guthrum's Frontier', *The English Historical Review* 97:385 (1982), 803-810, alhier 804.

²³ Paul Kershaw, 'The Alfred-Guthrum Treaty: Scripting Accommodation and Interaction in Viking Age Engeland', in: D. Hadley en J.D. Richards (red.), *Cultures in Contact: Scandinavian Settlement in Engeland in the Ninth and Tenth Centuries* (2000), 43-64, alhier 46.

²⁴ R. Lavelle, *Alfred's Wars: sources and interpretations of Anglo-Saxon Warfare in the Viking Age* (Woodbridge, 2010), 325.

weten wat het verdrag betekende voor de verhoudingen tussen Guthrum en Alfred en de positie van de Vikingen in Angelsaksisch Engeland.

Het verdrag betekende volgens Kershaw dat er een verschil werd gemaakt tussen twee groeperingen, de Engelsen tegenover de Vikingen. Daarnaast was het een bewijs van het accepteren van de Scandinavische samenleving (en Vikingen) door West-Saksen en een bewijs van hoe met wetgeving verhoudingen tussen verschillende sociale groepen geregeld konden worden.²⁵ Hoewel moderne schrijvers allemaal de interactie beschrijven als een verdrag ('treaty') wordt in beide versies van het verdrag het woord 'frið' genoemd, wat vrede betekent. Het is dus eigenlijk een vrede tussen Alfred en Guthrum.²⁶ Kershaw stelt dat het verdrag realistisch was omdat dit niet beschreef dat al het geweld tussen de Engelsen en Vikingen moest stoppen, maar het zocht naar een vreedzame oplossing van geschillen door middel van de wet. Het was dus een vrede waarin een bepaald niveau van geweld getolereerd werd.²⁷

Het Frankische Rijk

De tweede casestudie betreft de interactie tussen Rollo en Karel de Eenvoudige van West-Francia, met name het verdrag dat zij rond 911 gesloten zouden hebben. In vergelijking met de eerste casestudie is er weinig contemporain bronnenmateriaal over de omgang tussen Rollo en Karel voorhanden. Rollo wordt kort genoemd in Assers' *Life of Alfred* en in de *ASC*. De meest uitgebreide primaire bron die beschikbaar is, is de *Geschiedenis van de Noormannen* door Dudo van St. Quentin. In 1015 werd Dudo gekozen als hoofd van zijn gemeenschap en op ongeveer vijftigjarige leeftijd (± 1010) schreef hij zijn *Geschiedenis van Normandië*.²⁸ De *geschiedenis van Normandië* bestaat uit vier boeken; het tweede boek gaat over Rollo.²⁹

De tweede primaire bron waarin Rollo wordt beschreven zijn de *Annalen* van Flodoard (894-966), waarin de jaren 919-966 centraal staan (hierna *AFD* genoemd).³⁰ De *AFD* bestaat uit jaarverslagen, die altijd op 25 december beginnen en het hele jaar doorlopen. De belangrijkste gebeurtenissen van de periode 919-966 worden op

²⁵ Kershaw, 'The Alfred-Guthrum Treaty' 44. ; In hoofdstuk drie zal hier dieper op in worden gegaan.

²⁶ Ibidem, 48.

²⁷ Ibidem, 54.

²⁸ E. Christianen, *Dudo of St Quentin History of the Normans* (Woodbrigde, 1998).

²⁹ Christianen, *Dudo of St Quentin*, ix-xiv.

³⁰ Flodoard, *The Annals of Flodoard of Reims, 919-966*, red. Steven Fanning en Bernard S. Bachrach (Toronto, 2008).

chronologische volgorde vastgelegd. Deze bron beschrijft grote gebeurtenissen uit het midden van de tiende eeuw en bevat essentiële verhalen van een periode die verder in veel bronnen ontbreekt.³¹ Hoewel de bron geschreven is na het vermeende verdrag tussen Rollo en Karel, beschrijft deze wel de gebiedsbepaling van Rollo en ook de invloed die Rollo vervolgens had.

In het hedendaagse debat zijn er drie twistpunten omtrent het verdrag tussen Rollo en Karel. Allereerst is er discussie gaande over de betrouwbaarheid van het bronnenmateriaal. Met name het werk van Dudo wordt betwist. Ten tweede wordt er gediscussieerd over wat er precies besloten is in het vermeende verdrag en wat dit betekende voor de verhouding tussen Rollo en Karel. Als laatste bestaat er twijfel over waar en wanneer het verdrag zou zijn getekend.

In 1942 schrijft de historicus D.C. Douglas een artikel over Rollo waarin hij stelt dat de tekst van Dudo op een aantal punten niet volledig is. Dudo stelde dat Rollo een zoon was van een edelman uit Dacia, waar hij waarschijnlijk Denemarken mee bedoelde. Dit zou echter een onbevestigde getuigenis zijn en het zou dus ook kunnen dat Rollo ergens anders vandaan kwam.³² Ook heeft hij vraagtekens over het moment van inname van Rouen. Dudo stelde dat Rollo in het jaar 876 Rouen innam, maar volgens Douglas zou Rollo Scandinavië niet hebben verlaten voor het jaar 900.³³ Dit is echter weer in tegenspraak met Asser's *Life of Alfred*, die stelt dat Rollo in het jaar 876 Normandië binnenviel.³⁴ Veel latere historici hebben deze kritiek op Dudo voortgezet. Zo stelt historicus Mark Hagger dat Dudo het boek schreef voor mensen die leefden in de elfde eeuw en schreef Dudo precies wat mensen in die tijd wilden horen. Het lijkt erop dat Dudo heeft geprobeerd om de claim van de Noormannen op de Bretons te legitimeren, door te stellen dat Karel Brittannië aan Rollo gaf in 911.³⁵ Vanwege deze kritiek op Dudo is het onduidelijk of er in 911 wel een verdrag gesloten is tussen Rollo en Karel.

Douglas noemt twee afspraken die gemaakt zouden zijn in het verdrag: allereerst zou Rollo een gebied hebben ontvangen, het bovenste gedeelte van Normandië, tussen de Epte en de zee. Ten tweede zouden Rollo en zijn volgers

³¹ Flodoard, *The Annals of Flodoard of Reims*, 10-11.

³² D.C. Douglas, 'Rollo of Normandy', *The English Historical Review* 57:228 (Oxford, 1942), 417-436, alhier 418.

³³ Douglas, 'Rollo of Normandy', 424.

³⁴ Asser, *Life of Alfred*, 24.

³⁵ M. Hagger, 'Confrontation and Unification: Approaches to the political History of Normandy', in: *History Compass* 11:6 (2013), 492-442, alhier 431.

gekerstend worden.³⁶ De Britse historicus David Bates stelt dat de informatie die beschikbaar is over het verdrag erg beperkt is. Dudo's geschrift stelde dat Rollo het gebied kreeg van wat in Dudo's tijd Normandië en Brittannië was, maar tevens ook dat Rollo zou trouwen met Gisla, de dochter van Karel. Volgens Bates zijn deze verhalen vals en zelfs fabelachtig. Rollo zou delen van Normandië, en niet heel Normandië en Brittannië gekregen hebben. Daarnaast stelt David Bates dat het huwelijk tussen Rollo en Gisla in geen enkele andere bron te vinden is.³⁷

Archeologe en historicus Anne Nissen Jaubert stelt vast dat het niet zeker is of het verdrag wel bestaan heeft. Als deze al bestaan heeft, is het niet bekend wat in het verdrag stond.³⁸ Wat er waarschijnlijk ingestaan zou hebben is dat Rollo het land kreeg rondom het dal van de Seine en de administratie van de plaatsen Lisieux, Evreux en Rouen. Om deze gebieden te krijgen werden zowel Rollo als zijn volgers bekeerd tot het Christendom en moesten ze het land beschermen tegen verdere invallen van andere Noormannen.³⁹ In het boek van de historicus S.K. Herrick wordt het huwelijk tussen Rollo en Gisla genoemd, en ook dat Rollo gedoopt werd. Het gebied dat Rollo waarschijnlijk ontving was het land rondom Rouen en rondom de Seine, in de hoop dat Rollo andere Vikinginvallen zou voorkomen.⁴⁰

Wat vast te stellen valt na het analyseren van de historiografie omtrent Rollo is dat er veel onbekend is over de omgang tussen Rollo en Karel en dat met name het verslag van Dudo en diens suggestie dat er in 911 een verdrag gesloten is, veel vraagtekens oproept. De onderzochte historici accepteren twee punten: dat Rollo gebieden zou hebben ontvangen en de doop van Rollo en zijn volgers. Voor de rest van het onderzoek worden deze twee punten geanalyseerd, maar zal Dudo buiten beschouwing worden gelaten vanwege de betwiste betrouwbaarheid van de bron.

Karolingisch Friesland

³⁶ Douglas, 'Rollo of Normandy', 429.

³⁷ D. Bates, *Normandy before 1066* (New York, 1982), 8.

³⁸ Anne Nissen Jaubert, 'Some aspects of Viking research in France', in: *Acta Archaeologica* 71 (2000), 159-169, alhier 162.

³⁹ Jaubert, 'Some aspects of Viking Research in France', 163.

⁴⁰ S.K. Herrick, *Imagining the sacred past: hagiography and power in early Normandy* (Londen, 2007), 1-2.

De derde verhouding die onderzocht wordt is die tussen Rörik en Lotharius I en later Lotharius II in de periode 840-869. Voor de interactie tussen deze Viking en de lokale vorsten zijn een aantal primaire bronnen beschikbaar.

Allereerst is er een brief beschikbaar van Hincmar van Rheims (806-882) waarin bekend wordt dat Rörik gekerstend was.⁴¹ Daarnaast zijn de *Annalen van St. Bertijns* en de *Annalen van Fulda* twee primaire bronnen die de interactie tussen Rörik en Lotharius I en II benoemen. De *Annalen van St. Bertijns* (hierna *AB* genoemd), vertaald door Janet L. Nelson in 1991, geven een gedetailleerd beeld weer van de ontwikkelingen in de Karolingische tijd van de jaren 830-882. De *AB* zijn vanuit een West-Frankisch perspectief geschreven en zijn niet in St. Bertijns geschreven, maar (deels) aan het hof. De *AB* is door verschillende auteurs geschreven in de periode 830-882 met als Hincmar van Rheims als een van de schrijvers.⁴²

De Annalen van Fulda (hierna *AF*), vertaald door Timothy Reuter in 1992, biedt het verhaal van het Oost-Frankische koninkrijk vanaf de dood van Lodewijk de Vrome (840) tot aan het einde van de negende eeuw. De *AF* heeft zijn naam te danken doordat een deel van de tekst geschreven is door Rudolf van Fulda (de periode 838-863) en omdat er gedacht werd dat er gebruik werd gemaakt van materialen uit Fulda. De tekst is echter geschreven door meerdere auteurs en bestaat uit meerdere manuscripten geschreven in de periode 714-882 (manuscript 1), 838-887 (manuscript 2) en 882-901 (manuscript 3).⁴³

In de moderne literatuur is er minder geschreven over Rörik en Lotharius I en II dan over de andere twee casestudies. De teksten die beschikbaar zijn herhalen over het algemeen hetzelfde beeld. Een voorbeeld daarvan is het boek van de historicus P.H. Sawyer, *Kings and Vikings*, waarin hij schrijft over de relatie tussen Rörik en Lotharius I. Hij benadrukt aan de ene kant de samenwerking tussen de Viking en de lokale Karolingische vorsten, zowel Lotharius I als later zijn zoon Lotharius II accepteerden de aanwezigheid van de Vikingen ter bescherming van hun eigen gebied. Aan de andere kant benadrukt Sawyer dat Lotharius I in zekere zin tot samenwerking gedwongen werd. In het jaar 850 gaf Lotharius I Dorestad aan Rörik vanwege omdat

⁴¹ In hoofdstuk vier zal dieper in worden gegaan op de kerstening van Rörik.

⁴² *The Annals of St-Bertin*, vert. Janet L. Nelson (Manchester, 1991), 2.

⁴³ *The Annals of Fulda*, vert. T. Reuter (Manchester, 1992), 2-5.

hij het leger van Rörik niet meer kon tegenhouden. Door Dorestad te geven ging Lotharius I een alliantie aan met Rörik.⁴⁴

In een ander werk bevestigt Coupland dit beeld van Rörik en Lotharius I. Hierin geeft hij een uitgebreidere omschrijving van de omstandigheden rondom de verhouding tussen de twee. Coupland spreekt over de ontrouw die Rörik zou hebben gepleegd in de jaren 840, maar ook over de alliantie in 850. Coupland duidt de verhouding net als Sawyer als een samenwerking waar beide partijen iets uit haalden: Rörik ontving Dorestad, maar in ruil daarvoor moest hij wel belastingen betalen aan Lotharius I en Dorestad beschermen tegen verdere invallen. Vervolgens geeft hij aan dat Rörik na 850 een trouwe onderdaan was van Lotharius I en II, en dat Rörik gezien kan worden als de machtigste en invloedrijkste Viking in het Karolingische tijdperk in de negende eeuw.⁴⁵

Na het analyseren van de moderne literatuur kan vastgesteld worden dat de verhouding tussen Rörik en Lotharius I en II over het algemeen beschreven wordt als een vredige relatie. De omstandigheden rondom de verhouding zijn niet geheel bekend, maar het lijkt erop dat de relatie is ontstaan is uit noodzaak maar voor beiden voordeel opleverde.⁴⁶

⁴⁴ P.H. Sawyer, *Kings and Vikings: Scandinavia and Europe AD 700-1100* (New York, 1982), 87-88. ; A.Willemsen en H. Kik, *Dorestad in an international framework* (Turnhout, 2010), 56. ; Winroth, *The age of Vikings*; L. van der Tuuk, *Vikingen Noormannen in de lage landen* (Utrecht, 2015); Roesdahl, *The Vikings*.

⁴⁵ S. Coupland, 'From poachers to gamekeepers: Scandinavian warlords and Carolingian kings', in: *Early Medieval Europe* (Oxford, 1998), 95-100.

⁴⁶ In hoofdstuk drie zal dieper in worden gegaan op de politieke spanningen tussen Rörik en de plaatselijke vorsten.

3. Politieke afspraken

In dit hoofdstuk worden de casestudies met elkaar vergeleken op het gebied van politieke afspraken. Drie verschillende aspecten komen hierbij aan bod: de omstandigheden van het verdrag, de betreffende gebieden en de verhoudingen en trouw tussen de leiders onderling.

Guthrum en Alfred

De eerste Vikingaanvallen die geregistreerd zijn in Engeland, vonden plaats tijdens de regeerperiode van Beorhtric, koning van de Westsaksen (786-802). De ASC schrijft dat er drie schepen met Vikingen aankwamen in Portland, in het zuiden van Engeland.⁴⁷ Tussen 830 en 850 kwamen er steeds vaker Vikingaanvallen. In 851 kwamen er 350 schepen met Vikingen de Theems op en werd Canterbury verwoest.⁴⁸ In 866, aldus Asser, landt er een groot leger van ‘heidenen’ (*Great Army of Pagans*) in Engeland.⁴⁹ York werd in 867 in beslag genomen en het koninkrijk Northumbria werd onderworpen aan de Vikingen.

Alfred van Wessex (849-899) werd in 871 koning. In datzelfde jaar werd hij door Vikingen verslagen te Wilton.⁵⁰ In 875 splitste de *Great Army of Pagans* zich in tweeën. Een deel kwam onder leiding te staan van Halfdan, die richting het gebied van Northumbria vertrok. Het andere deel kwam onder leiding te staan van drie *kings of pagans*: Osscytil, Anvind en Guthrum. Zij vertrokken naar Cambridge en overwinterde daar.⁵¹ In 876 begon de tweede oorlog van Alfred, deze keer tegen het Vikingleger dat Wessex binnenviel en Wareham en Exeter bezette. In datzelfde jaar sloot Alfred een verdrag, maar dit werd verbroken door de Vikingen.⁵² In 878 werd Guthrum gedoopt, met Alfred als peetoom maar dit weerhield de Vikingen er niet van om verder te plunderen.⁵³ In 886 tenslotte, redde Alfred Londen van de Vikingen: *‘The same year king Alfred occupied London, and all the English people submitted to him, except those*

⁴⁷ C. Downham, ‘Vikings in England’, in: S. Brink en N. Prices (red.), *The Viking World* (Oxon, 2012), 342-347, alhier 342.

⁴⁸ Asser, *Life of Alfred*, 5.

⁴⁹ Ibidem, 13.

⁵⁰ Ibidem, 20-21.

⁵¹ Ibidem, 22-23.

⁵² Ibidem, 23.

⁵³ In hoofdstuk vier zal dieper in worden gegaan op de doop van Guthrum.

who were in captivity to the Danes; and he then entrusted the city to ealderman Aethelred to rule'.⁵⁴

Zoals eerder gesteld, is het niet bekend wanneer het verdrag tussen Guthrum en Alfred gesloten is, maar waarschijnlijk tussen de jaren 880 en 890. Het verdrag bestaat uit vijf verschillende punten. Het eerste vastgestelde punt is de grens tussen de twee gebieden:

1. *First as to the boundaries between us. [They shall run] up the Thames, and then up the Lea, and along the Lea to its source, then in a straight line to Bedford, and then up the Ouse to Watling Street.*⁵⁵

Historici verschillen van mening over deze grens. Daarbij staan drie vragen centraal: waarom de grens daar gelegd werd, wie aan welke kans van de grens terecht kwam en wanneer het verdrag gesloten is (wat af te leiden valt uit de grens).

De historicus David Dumville stelt dat de grenzen bepaald zijn na het gevecht van Edington in 878. Dit betekende dat Guthrum Mercia in het westen krijgt en Alfred het oostelijke gebied.⁵⁶ Dit wordt echter tegengesproken door historici als Keynes en Jeremy Haslam. Volgens hen maken de omstandigheden die omschreven zijn in de ASC duidelijk dat Alfred in Edington de onbetwiste overwinnaar was. Het is daarom onwaarschijnlijk dat Alfred zou hebben geaccepteerd dat Guthrum Londen en Mercia zou krijgen. Daarom stelt Keynes dat het verdrag niet getekend kan zijn na 878 zoals Dumville stelde, aangezien Londen en Mercia toen nog in bezit waren van de Vikingen. Keynes stelt dan ook dat het land ten westen van de grens bij Alfred hoorde en het land ten oosten van de grens bij Guthrum.⁵⁷ Het verdrag zou dus ondertekend moeten zijn op het moment dat de Vikingen op het punt stonden Mercia te verlaten of op het moment dat zij dit gebied al hadden verlaten. Dit gebeurde volgens de ASC in circa 880:

'In this year the host went to Cirencester into East Anglia, and occupied that land, and shared it out. And the same year the host which had occupied Fulhem

⁵⁴ *The Anglo Saxon Chronicle*, 81.

⁵⁵ Attenborough, *The Laws of the earliest English Kings*, 99.

⁵⁶ J. Haslam, 'King Alfred and the Vikings: Strategies and Tactics 876-886 AD.', in: S. Sample (red.), *Anglo-Saxon Studies in Archaeology and History* 13 (Oxford, 2005), 122-154 alhier 123.

⁵⁷ Haslam, 'King Alfred and the Vikings', 124.

went oversea to Ghent in the land of the Franks, and remained there one year.⁵⁸

De reden voor het terugtrekken van de Vikingen uit Mercia en Londen zou te maken hebben met de militaire strategie van Alfred.⁵⁹ Haslam stelt dat het verdrag niet geplaatst moet worden na de herovering van Londen in 886, maar eerder: namelijk na de dood van Ceowulf II (†879). Het verdrag zou dus in de jaren 879/880 geschreven moeten zijn.⁶⁰ Dit zou ook af te leiden zijn uit het verdrag omdat dit de start was van een ‘kingdom of the Anglo-Saxons’ en omdat er munten zijn die de overwinning van Alfred op de Vikingen symboliseerden.⁶¹

Het is dus duidelijk dat op het moment van het verdrag Alfred in een betere positie was dan Guthrum. Dat roept de vraag op waarom beiden het verdrag toch ondertekenden. De inleiding van het verdrag stelt:

‘This is the peace which King Alfred and King Guthrum and the councillors of all the English race and all the people which is in East Anglia have all agreed on and confirmed with oaths, for themselves and for their subjects, both for the living and those yet unborn, who care to have God’s grace or ours.’⁶²

Hieruit blijkt dat Guthrum als koning erkend werd. Volgens Haslam zou Guthrum het verdrag dan ook ondertekend hebben zodat hij status en legitimiteit ontving, evenals de titel van koning van een soevereine Vikingsstaat. Daarnaast kon hij zo zijn Vikingen een nieuwe thuisland geven. Ook Kershaw stelt dat Guthrum participeerde in het verdrag zodat hij een legitieme heerschappij kon ontwikkelen.⁶³ Alfred zou het verdrag ondertekend hebben om zo macht te krijgen over heel Mercia en een status als koning van Angelsaksen.⁶⁴ Daarnaast zou hij dit verdrag ook ondertekend hebben omdat Alfred waarschijnlijk als een van de weinigen probeerde om de belangen van de Vikingen te begrijpen en deze uit te werken in het verdrag.⁶⁵

⁵⁸ *The Anglo Saxon Chronicle*, 77.

⁵⁹ Haslam, ‘King Alfred and the Vikings’, 135.

⁶⁰ Haslam, ‘King Alfred and the Vikings’ 134.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² Whitelock, *English Historical Documents*, 416.

⁶³ Kershaw, ‘The Alfred-Guthrum Treaty’, 52.

⁶⁴ Haslam, ‘King Alfred and the Vikings’, 125.

⁶⁵ Haslam, ‘King Alfred and the Vikings’, 125.

Het tweede punt uit het verdrag zegt iets over de wetten die in beide gebieden golden:

2. *'Secondly, if a man is slain, whether he is an Englishman or a Dane, all of us shall place the same value on his life-namely 8 half-marks' of pure gold, with the exception of commoners who occupy tributary land, and freedmen of the Danes. These also shall be valued at the same amount-[namely] 200 shillings-in either case.*⁶⁶

In deze bepaling komen twee zaken naar voren: dit punt creëert twee groepen en betekent de erkenning van de Vikingen in Engeland. Kershaw stelt dat het verdrag het bewijsmateriaal is voor het creëren van groepen (*'whether he is an Englishman or a Dane'*) en daarnaast ook een bewijs is over hoe met wetgeving verhoudingen tussen verschillende sociale groepen geregeld konden worden.⁶⁷ De gelijkwaardigheid in het verdrag, stelt Kershaw, is een herinnering dat het verdrag niet alleen door personen van verschillende culturen en door mensen met verschillende politieke loyaliteit is ondertekend, maar dat er ook sprake was van groeperingen uit verschillende economische en sociale systemen.⁶⁸ Daarnaast dient er onthouden te worden dat het verdrag de eerste van zijn soort was die een gelijkwaardigheid zocht tussen twee verschillende samenlevingen, die van Engeland en die van de Vikingen.⁶⁹ Het weergeld aan beide grenzen van het verdrag betekende dat de Vikingen juridisch in de Angelsaksische samenleving werden geïntegreerd. Privéconflicten werden nu een publieke kwestie waardoor conflicten sneller opgelost konden worden. Daarnaast zorgde dit punt ervoor dat er een ander probleem werd aangepakt: de vergeldingsacties van de Angelsaksen (als onderdeel van hun oorlogvoering) werden gestopt.⁷⁰ Het verdrag laat de dynamiek, de complexiteit en het opportunisme dat de Angel-Scandinavische interactie kenmerkte in het laatste kwart van de negende eeuw zien.⁷¹

Rollo en Karel de Eenvoudige

⁶⁶ Whitelock, *English Historical Documents*, 416.

⁶⁷ Kershaw, 'The Alfred-Guthrum Treaty', 44.

⁶⁸ Ibidem, 55.

⁶⁹ Ibidem, 56.

⁷⁰ Lavelle, *Alfred's Wars*, 327.

⁷¹ Lavelle, *Alfred's Wars*, 59.

Over de verhouding tussen Rollo en Karel de Eenvoudige is relatief weinig bekend. Historici gaan ervan uit dat er op een bepaald moment, mogelijk in 911, territoriale afspraken gemaakt zijn en dat Rollo en zijn volgers tevens gedoopt werden.⁷² Dit baseren zij onder andere op een tekst van Karel uit 918 die verwijst naar een gedeelte land dat ‘*we have granted to the Normans of the Seine, that is to say Rollo and his companions, for the safety of the kingdom*’.⁷³ In dit stuk is te zien dat Rollo een land ontving en dat hij dit land moest beschermen.

Flodoard bevestigt dat de stad Rouen en andere delen rondom de Seine aan Rollo en zijn Noormannen zijn gegeven.⁷⁴ Over de precieze grootte van dit gebied bestaat discussie. Volgens Davis kreeg Rollo het gebied onder de Seine, volgens Bates ontving hij slechts Talou, Caux, Roumois en delen van Vexin en Evricin. Jaubert stelt dat het om het gebied ging rondom het dal van de Seine en dat Rollo de administratie van de plaatsen Lisieux, Evreux en Rouen kreeg. Herrick stelt dat het ging om het land rondom Rouen en rondom de Seine en Hagger stelt dat het gaat om Rouen. Alle gebieden liggen in het huidige Normandië.

Het tweede punt dat uit de tekst van Karel kan worden afgeleid, is dat Rollo het gebied dat hij kreeg moest beschermen tegen aanvallen van buitenaf.⁷⁵ Bates beschrijft dat Rollo het gebied kreeg ‘*for the safety of the kingdom*’.⁷⁶ Het geven van grond was een typisch antwoord van Karolingische vorsten op de bedreiging van de Vikingen. Daarnaast geeft Bates een specifiekere reden waarom het gebied afgestaan werd: allereerst kreeg Rollo een gebied dat in een regio lag waar al meer onafhankelijke eenheden aanwezig waren. Dit kwam omdat er al meerdere pogingen waren gedaan om van dit gebied een eenheid te maken en het te stabiliseren. Dit begon ten tijde van Karel de Kale (823-877) in 862, die probeerde om de Bretons uit zijn gebied te halen. Op het moment van ondertekening van het verdrag was niets zeker in de provincie omdat de samenleving zeer instabiel was en er maatschappelijke veranderingen plaatsvonden, zoals de strijd om macht tussen Karel de Eenvoudige, Robert (zoon van Robert de Sterke) (866-923), Arnulf I van Vlaanderen (±890-965) en graaf Herbert II

⁷² In hoofdstuk vier zal dieper in worden gegaan op de doop van Rollo en zijn volgers.

⁷³ C. Potts, ‘Normandy, 911-1144’ in: C. Harper-Bill en E. van Houts (red.), *A Companion to the Anglo-Norman World* (Woodbridge, 2003), 19-42, alhier 23-24.

⁷⁴ Flodoard, *The Annals of Flodoard of Reims*, 31.; Potts, ‘Normandy, 911-1144’, 24; Douglas, ‘Rollo of Normandy’, 427.

⁷⁵ Coupland, ‘The Vikings in Francia and Anglo-Saxon England to 911’, 201.; Sawyer, *Kings and Vikings*, 92.; A. Forte, R. Oram en F. Pedersen, *Viking Empires* (New York, 2005), 64.; R.H.C. Davis, *The Normans and their Myth* (Londen, 1976), 19.

⁷⁶ Bates, *Normandy before 1066*, 6.

van Vermandois (†943). De Vikingen kwamen in een gebied dat omgeven werd door gevechten tussen de buurgebieden.⁷⁷ Kortom, Karel schonk Rollo land dat allereerst door geweld versnipperd was en daarnaast instabiel was.

Bates stelt dat Rollo en zijn volgelingen vanaf het begin geprobeerd hebben om een georganiseerde regering op hun grondgebied te vestigen. De eerste Vikingen die zich vestigden namen daarnaast veel bestaande instellingen over.⁷⁸ Dit wordt bevestigd door Jean Renaud die stelt dat Rollo het bestaande politieke en religieuze Karolingische systeem in stand hield.⁷⁹ Dit hield in dat de aartsbisschop van Rouen zijn positie behield, maar ook dat Rollo, en later zijn zoon, de positie van de kerk versterkte en de kerk geld schonk.⁸⁰ In het jaar 925 zou Flodoard geschreven hebben dat: *'The Northmen from Rouen broke the treaty to which they had formerly agreed and laid waste the pagus of Beauvais and Amiens'*.⁸¹ Dit zou betekenen dat Rollo in ieder geval voor ongeveer veertien jaar de akkoorden uit het vermeende verdrag zou hebben vastgehouden.⁸²

Tot slot de vraag welke status Rollo kreeg. Hoewel Dudo schreef dat Rollo trouwde met Gisla, de dochter van Karel, is dat in andere bronnen niet terug te vinden.⁸³ Hagger stelt dat Rollo wel een eed van trouw heeft afgelegd, maar het is niet bekend of Rollo een vazal (afhankelijk van de koning) was of een fidelis (trouwe volgeling in het algemeen, geen onderdaan).⁸⁴ We kunnen er dus niet zeker van zijn dat Rollo getrouwd is met Gisla en ook niet welke status Rollo kreeg. Mocht Rollo wel getrouwd zijn geweest met Gisla, dan zou dat betekend hebben dat Rollo de schoonzoon werd van Karel, dat er een familieverband ontstond.

Rörik en Lotharius I en Lotharius II

⁷⁷ Bates, *Normandy before 1066*, 6-8.

⁷⁸ Ibidem, 10.

⁷⁹ Jean Renaud, 'The duchy of Normandy' in: Stefan Brink en Neil Price (red.), *The Viking World* (Oxon, 2012), 453-457, alhier 455.

⁸⁰ Roesdahl, *The Vikings*, 218.

⁸¹ Flodoard, *The Annals of Flodoard of Reims*, s.a. 925, 72.

⁸² Bates, *Normandy before 1066*, 11.

⁸³ Ibidem, 8.

⁸⁴ Hagger, 'Confrontation and unification', 435. ; M. de Jong, M. Bos en C. van Rhijn (red). *Macht en gezag in de negende eeuw* (Hilversum, 1995) 84. Via:

<https://books.google.nl/books?id=YTZEf4J2TnIC&pg=PA84&lpg=PA84&dq=verschil+vazal+en+fidelis&source=bl&ots=MBvFJZRojE&sig=XtTKH_1Q_WrIYOTL7fQbH9gMjqA&hl=nl&sa=X&ved=0ahUKEwj7kJOB37DV_AhUFnBoKHXoTBngQ6AEIPjAD#v=onepage&q=verschil%20vazal%20en%20fidelis&f=false> [geraadpleegd op 30-07-2017].

Dorestad werd rond het midden van de negende eeuw geplaagd door Vikingaanvallen. De oudste aanval die is vastgelegd, vond plaats in 834. In 839 veranderde de situatie van Dorestad, op het moment dat Rörik, samen met Harald junior, het leengoed Dorestad kreeg.⁸⁵ Lotharius I hoopte dat deze overdracht ervoor zou zorgen dat de Deense leiders zich meer met hem gingen verbinden.⁸⁶ In 842 moesten Rörik en Harald echter het leengoed weer opgeven aan Lodewijk de Duitser en Karel de Kale. Doordat het Frankische Rijk op dat moment verdeeld was, na de Verdeling van Verdun (843), had Lotharius geen behoefte meer aan de Deense leiders in zijn gebied. Rörik en Harald werden van verraad beschuldigd en werden daarop gearresteerd. Harald kwam om en Rörik wist na een gevangenschap te vluchten naar het Oost-Frankische Rijk van Lodewijk de Duitser. Rörik werd vazal van Lodewijk de Duitser en ondernam aanvallen op de noordelijke kusten van het rijk van Lotharius I.⁸⁷ Na enige onderlinge strijd tussen Karel, Lodewijk en Lotharius I beloofden zij elkaar weer trouw, wat tot gevolg had dat het Frankische Rijk weer sterk werd. Lodewijk had hierdoor geen behoefte meer aan zijn vazal Rörik. De kansen in Denemarken waren voor Rörik verkeken en dus besloot hij zelf Dorestad weer in te nemen.⁸⁸ In 850 lukte dit en werd hij weer aangesteld als leenheer door Lotharius.⁸⁹ De *AB* beschrijft de gebeurtenissen in 850 als volgt:

*'Roric, the nephew of Harald, who had recently defected from Lothar, raised whole armies of Northmen with a vast number of ships and laid waste to Frisia and the island of Betuwe and other places in that neighbourhood by sailing up the Rhine and the Waal. Lothar, since he could not crush Roric, received him into his allegiance and granted him Dorestad and other counties.'*⁹⁰

Uit het fragment blijkt waarom Lotharius Dorestad aan Rörik gaf. Hij kon Rörik niet meer tegenhouden en dus ging hij een alliantie aan om zo de strijd te stoppen. De *AF* bevestigt dit beeld.⁹¹ De *AF* vervolgt:

⁸⁵ Willemsen, *Dorestad*, 56.

⁸⁶ Van der Tuuk, *Vikingen*, 137.

⁸⁷ *Ibidem*, 143-144.

⁸⁸ *Ibidem*, 149.

⁸⁹ *Ibidem*.

⁹⁰ *The Annals of St-Bertin*, s.a. 850, 69.

⁹¹ *The Annals of Fulda*, s.a. 850, 30.

'Because the emperor Lothar was unable to drive him out without danger to his own man, Roric was received back into fealty on the advice of his [Lothar's] counsellors and through mediators on condition that he would faithfully handle the taxes and other matters pertaining to the royal fisc, and would resist the piratical attacks of the Danes'.⁹²

Hieruit blijkt dat Rörik Dorestad ook ontving op voorwaarde dat hij de belastingen en andere zaken met betrekking tot de koninklijke fiscus zou afhandelen. Daarnaast moest hij Dorestad beschermen tegen andere Vikingaanvallen. Tot slot zwoor Rörik ook een eed van trouw aan Lotharius, wat er voor zorgde dat de eerder door Lotharius verbroken band tussen de twee weer hersteld werd.⁹³ De verhouding tussen Rörik en Lotharius I werd die van een vazal en zijn heer, wat te lezen is in een andere deel van de *AF*: *'Roric the Northman, who ruled in Dorestad, took a fleet to the land of the Danes with te agreement of his lord King Lothar'.⁹⁴* Hier wordt Lotharius II (Lotharius I stierf in 855) omschreven als de heer van Rörik en daarnaast staat hier ook dat Rörik zijn vloot mee kon nemen, aangezien Lotharius II hiermee akkoord was gegaan. Dit geeft dus aan dat Rörik onderdanig was aan Lotharius II, wat waarschijnlijk voortkwam uit zijn trouw tegenover Lotharius I.

Er zijn echter nog wel vraagtekens te plaatsen bij de loyaliteit van Rörik tegenover Lotharius II. In het jaar 863 voerden er namelijk weer Vikingen over de Rijn, en er wordt door sommige historici gezegd dat deze aanval door Rörik zelf of met zijn acceptatie plaatsvond.⁹⁵ Dit zou zijn af te leiden uit de tekst van de *AB*:

'Lothar came up and attacked them with his men along one bank of the Rhine and the Saxons along the other and they encamped there until about the beginning of April. The Danes therefore followed Roric's advice and withdrew by the same way they had come'.⁹⁶

Uit deze tekst van de *AB* blijkt dat de Vikingen luisterden naar Rörik, wat zou kunnen betekenen dat Rörik de Vikingen had aangespoord om de inval te starten. Coupland

⁹² Ibidem.

⁹³ Van der Tuuk, *Vikingen*, 150.

⁹⁴ *The Annals of Fulda*, s.a. 857, 39.

⁹⁵ Saywer, *Kings and Vikings*, 88.

⁹⁶ *The Annals of St-Bertin*, s.a. 863,104.

stelt echter dat het onwaarschijnlijk lijkt dat Rörik een inval op zijn eigen grondgebied verwelkomde. Hij stelt dat Rörik juist probeerde om de Vikingen verder de rivier op te sturen zodat zijn eigen gebied beschermd bleef.⁹⁷ Dit is om een aantal redenen aannemelijker. Ten eerste vermeden Vikingen daar waar mogelijk liever de gevechten.⁹⁸ Het is daarom logisch dat Rörik zijn manschappen niet wilde riskeren. Daarnaast wordt er weinig kritiek geleverd in Frankische teksten die schrijven over Rörik. Integendeel, Rörik wordt omschreven als een trouwe bondgenoot van zowel Lotharius I als II, wat ook de berichtgeving van het verraad in 863 tegensprekt.⁹⁹ Had Rörik zijn eed verbroken dan zou hij in de literatuur waarschijnlijk niet omschreven worden als een trouwe bondgenoot en zou er meer kritiek gekomen zijn op de Vikingleider.

Samenvattend

Als de drie interacties vergeleken worden, vallen er een aantal overeenkomsten op. Allereerst vonden de vredesonderhandelingen of politieke allianties vaak plaats na een langere periode van zware Vikingaanvallen. Ten tweede is het opvallend dat bescherming van het gebied voor de lokale vorsten ook een reden was voor de interactie. Behalve het stoppen van het geweld wilden de lokale vorsten de Vikingen dus ook gebruiken om hun eigen gebied te beschermen.

Tussen de interacties zijn er daarnaast een aantal verschillen te constateren. Bij de interactie tussen Guthrum en Alfred kunnen er verschillende redenen gegeven worden voor het tekenen van het verdrag. Voor Guthrum zou het verdrag een bevestiging zijn van zijn status en legitimiteit. Daarnaast ontving Guthrum na het verdrag de Koningstitel en als laatste gaf hij zijn volgelingen een plek om te wonen. Voor Alfred zou het verdrag zijn status als koning van de Angelsaksen bevestigd hebben en hem de macht over Mercia hebben gegeven. Daarnaast zou Guthrum het verdrag ook kunnen hebben ondertekend om zo het gevecht uit de weg te gaan en zo een titel of buit te krijgen. Alfred zou het verdrag ook kunnen hebben ondertekend ter bescherming van zijn gebied. Het weergeld betekende een erkenning van de aanwezigheid van de Vikingen in Angelsaksisch Engeland en zorgde er daarnaast voor dat privéconflicten burgerlijke kwesties werden.

⁹⁷ Coupland, 'From poachers to gamekeepers', 98.

⁹⁸ Coupland, 'The Vikings in Francia and Anglo-Saxon England to 911', 200.

⁹⁹ Van der Tuuk, *Vikingen*, 150.

De interactie tussen Rollo en Karel de Eenvoudige werd gekenmerkt door de bescherming van het verkregen gebied door Rollo en het in stand houden van het Karolingische systeem door Rollo. Waarom de interactie plaatsvond is moeilijker uiteen te zetten dan bij Guthrum en Alfred, maar op basis van de literatuur kunnen de volgende redenen genoemd worden. Rollo zou de voorwaarden geaccepteerd kunnen hebben zodat hij de strijd kon staken en ook om een eigen gebied te kunnen geven aan zijn volgelingen. Voor Karel zouden, naast de genoemde bescherming, nog twee redenen genoemd kunnen worden: het gebied wat Rollo ontving was al verwoest en zo kon Rollo dit opbouwen en het zou voor Karel betekenen dat hij er een vazal/fidelis bij had. Welke sociale positie de twee leiders hadden tegenover elkaar is niet geheel bekend, behalve dat Rollo trouw was aan Karel.

Bij Rörik en Lotharius I en II zijn de redenen voor het aangaan van de alliantie vrij duidelijk. Voor Rörik betekende het aangaan van de alliantie de acceptatie van zijn macht in Dorestad. Voor Lotharius I betekende het aangaan van de alliantie twee dingen: hij ontving belastingen van Rörik, daarnaast werd zijn gebied beschermd tegen andere Vikingaanvallen. Verder valt op dat zowel Lotharius I, als Lodewijk de Duitser, Rörik gebruikten om hun eigen politieke doeleinden te realiseren. Rörik werd door beide leiders aan de kant geschoven op het moment dat ze hem niet meer nodig hadden. De status die Rörik kreeg is ook duidelijk, hij werd bij alle vorsten een vazal.

4. Het Christendom en de bekering

In dit hoofdstuk zal de bekering van de drie Vikingleiders tot het Christendom uiteengezet worden en vergeleken worden met de algemene literatuur omtrent Vikingen en Christendom.

Guthrum en Alfred

Guthrum werd in 878 gedoopt, met Alfred als peetvader. Guthrum werd gedoopt nadat hij in Edington door Alfred werd verslagen. In de ASC staat hierover het volgende:

*'And there he fought against the entire host, and put it to a flight, and pursued it up to the fortification, and laid siege there a fortnight; and then the host gave him hostages and solemn oaths that they would leave his kingdom, and promised him in addition that their king receive baptism, and they fulfilled this promise. And three weeks later king Guthrum came to him, one of thirty of the most honourable men in the host, at Aller which is near Athelney, where the king stood sponsor to him at baptism; and the ceremony of the removal of the baptismal fillet took place at Wedmore, and he was twelve days with the king, who greatly honoured him and his companions with riches.'*¹⁰⁰

Asser zegt daarover: *'Furthermore, their king, Guthrum, promised to accept Christianity and to undergo Baptism at the hand of King Alfred. And he and his men fulfilled all these things as they had promised.'*¹⁰¹ Wat duidelijk wordt uit deze passages is dat Alfred een belangrijke rol speelde in de bekering van Guthrum. De vraag blijft echter waarom Guthrum gedoopt werd en tevens waarom hij een doopnaam kreeg. Hoewel de doopnaam niet in de fragmenten genoemd wordt, komt deze wel terug in de ASC op het moment dat Guthrum sterft: *'And Guthrum, the northern king, whose baptismal name was Athelstan, passed away'*.¹⁰² Allereerst kan de doop gezien worden als onderdeel van de politieke alliantie, zoals eerder genoemd in het werk van Roesdahl.¹⁰³ Het was voor Vikingen niet ongebruikelijk om als onderdeel van een alliantie gekerstend te worden. Ten tweede kon het voor Guthrum betekenen dat hij als een

¹⁰⁰ *The Anglo-Saxon Chronicle*, 77.

¹⁰¹ Asser, *Life of Alfred*, 27.

¹⁰² *The Anglo-Saxon Chronicle*, 83.

¹⁰³ Roesdahl, *The Vikings*, 166-167.

Christelijk leider werd gezien, waardoor hij ook geaccepteerd zou worden in Angelsaksisch Engeland.¹⁰⁴ Dit valt ook samen met zijn keuze van zijn doopnaam: Æthelstan, wat gekoppeld zou kunnen worden aan eerdere Æthelstans, namelijk de eerdere koning (†845) van Oost-Anglia. Het zou zelfs een verwijzing kunnen zijn naar de broer van Alfred, sub-koning van Kent van het jaar 830 tot de beginjaren van 850.¹⁰⁵ De ASC stelt dat Guthrum en zijn volgelingen rijkdommen van Alfred ontvingen, dit past binnen de visie van Coupland die stelde dat de Vikingen liever rijkdommen hadden dan oorlog voerden.

Een duidelijke reden voor Alfred was het verwijderen van de Vikingen uit zijn gebied. Bovendien wordt Alfred beschreven als een ‘sponsor’ van Guthrum. Sponsoring gebeurde vaker door regenten die behoefte hadden aan een alliantie, maar die geen kinderen hadden die gedoopt moesten worden. Het doopvaderschap werd in dit geval dus gebruikt voor politieke doeleinden.¹⁰⁶

Het moment van de doop en de wijze waarop de doop gebeurde, kan tevens wat zeggen over de verhouding tussen Guthrum en Alfred. Zoals in de ASC beschreven staat moest Guthrum naar Alfred komen. Waarom dit zo is, is (nog) niet bekend in het historisch debat, maar het zou kunnen betekenen dat dit een onderdeel is van de overgave van Guthrum aan Alfred en dat hij dus als verliezer publiekelijk zijn afspraak nakomt (het verdwijnen uit Alfred zijn gebied). Vanuit Alfred gezien zou het een politieke zet geweest kunnen zijn. Door Guthrum met zijn volgelingen naar hem te laten komen, toont Alfred zich nogmaals de overwinnaar. De gedwongen bekering kan vergeleken worden met de bekering van de Saksen (waarschijnlijk afkomstig uit Denemarken) door Karel de Grote (†814). Deze dwong de Saksen het juiste (Christelijke) pad te volgen en deed dit door middel van listen of oorlog. Hij voltooide de bekering van de Saksen in zijn dertigste jaar van zijn keizerlijke heerschappij. De Saksen waren nu broeders.¹⁰⁷ Bij Harald Klak en Lodewijk de Vrome (778-840) is het proces anders gegaan, Harald was namelijk al onderdanig aan Lodewijk zonder Christen te zijn. Als Guthrum en Alfred vergeleken worden met Lodewijk en Harald

¹⁰⁴ Kershaw, ‘The Alfred-Guthrum Treaty’, 51.

¹⁰⁵ Kershaw, ‘The Alfred-Guthrum Treaty’, 51.

¹⁰⁶ B. Jussen, *Spiritual Kinship as Social Practice: Godparenthood and Adoption in the early Middle Ages* (Newark, 2000), 33. Via:

<https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=tj19ssUQSw8C&oi=fnd&pg=PA7&dq=Spiritual+kinship+as+social+practice:+godparenthood+and+adoption+in+the+early+Middle+Ages&ots=CnEbbW5v3g&sig=cgxcgxe-UgYxWttg_m-cnknk8B3I#v=onepage&q=Alfred&f=false> [geraadpleegd op 30-07-2017].

¹⁰⁷ B.S. Bachrach, D.S. Bachrach, *Deeds of Saxons* (2014), 26.

zijn er echter ook overeenkomsten. Zo werd Lodewijk peetvader van Harald, de keizerin sponsor van Harald zijn vrouw en de oudste zoon van Lodewijk, Lotharius I, werd sponsor van Harald zijn zoon. De Vikingen kregen ook in dit geval vele giften van de koning.¹⁰⁸ Het sponsor staan voor een Viking kwam dus vaker voor.

Rollo en Karel

Het verdrag tussen Rollo en Karel zou, als het heeft plaatsgevonden, in het jaar 911 gesloten zijn. Een onderdeel van dit verdrag was de kerstening van Rollo en zijn volgelingen.¹⁰⁹ Brink noemt dit het ‘top-down’-proces waarin eerst leiders en daarna volgelingen zich bekeren tot het Christendom.¹¹⁰ Volgens Herrick laat Dudo het lijken alsof Rollo en zijn mannen zich vanzelfsprekend, en vanuit eigen wil, lieten dopen. Zelfs als ‘pagan’ stonden ze klaar om te gaan leven als perfecte Christenen. Deze manier van beschrijven is volgens Herrick het model van de elfde eeuw, omdat Normandië beschreven werd als gebied waar het Christendom altijd al aanwezig was.¹¹¹ Wat volgens Douglas vast te stellen is, is dat Rollo gedoopt werd door de aartsbisschop van Rouen en dat dit plaatsvond in het begin van 912 of in de laatste maanden van 911.¹¹² Dit stelt Douglas onder andere op basis van de tekst van Lobineau, die in zijn boek in 1707 stelt dat Rollo gedoopt werd door aartsbisschop van Rouen.¹¹³ Er is weinig bekend over de doop van Rollo. Verschillende historici hebben vastgesteld dat Rollo gedoopt is. De vraag blijft echter wat voor effect de doop van Rollo en zijn volgelingen had en bovenal, waarom liet Rollo zich dopen? Het zou kunnen zijn dat Rollo, net als Guthrum in Engeland, zich liet dopen om zo zijn status als Christelijk leider te vestigen. Daarnaast zou het vanuit politieke overwegingen kunnen zijn, zoals beschreven in het vorige hoofdstuk. Rollo hield het kerkelijke systeem in stand. De aartsbisschop van Rouen behield de positie die hij had, ondanks de macht van de Vikingen, en de kerk ontving giften van zowel Rollo als zijn latere opvolger, Willem I

¹⁰⁸ Coupland, ‘From poachers to gamekeepers’, 90.

¹⁰⁹ Douglas, ‘Rollo of Normandy’, 429.

¹¹⁰ S. Brink, ‘Christianisation and the emergence of the early church in Scandinavia’ in: Stefan Brink en Neil Price, *The Viking World* (Oxon, 2012), 621-628, alhier 623.

¹¹¹ S. Herrick, *Imagining the sacred past*, 69.

¹¹² Douglas, ‘Rollo of Normandy’, 432 ; Hagger, ‘Confrontation and unification’, 432.

¹¹³ G.A. Lobineau, *Histoire de Bretagne* (1707), 77. via:

[https://books.google.nl/books?id=HO_R6hgt6tkC&pg=RA2-](https://books.google.nl/books?id=HO_R6hgt6tkC&pg=RA2-PT70&dq=G.A.+Lobineau,+Histoire+de+Bretagne&hl=nl&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

[PT70&dq=G.A.+Lobineau,+Histoire+de+Bretagne&hl=nl&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.nl/books?id=HO_R6hgt6tkC&pg=RA2-PT70&dq=G.A.+Lobineau,+Histoire+de+Bretagne&hl=nl&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)
(geraadpleegd op 31 juli 2017)

van Normandië (†942).¹¹⁴ Het zou dus kunnen zijn dat Rollo ook daarom gedoopt is door de aartsbisschop van Rouen, om zo de plaatselijke bevolking te laten zien dat de Vikingen naast hen zouden leven en niet over hen zouden heersen.

Rörik en Lotharius II

In 863 werd Dorestad opnieuw aangevallen door Vikingen, inmiddels is Lotharius II aan de macht. Volgens een gerucht dat op dat moment rond ging, zou Rörik deze aanval hebben gepland. De bisschop Hincmar van Rheims (†882) hoorde dit gerucht en hij schreef Rörik een brief waarin hij aangaf dat Rörik geen raad of bijstand moest geven aan heidenen die tegen de Christenen vochten.¹¹⁵ Uit deze brief wordt duidelijk dat Rörik gedoopt was:

'Aan Roric de Noorman, die tot het Christendom bekeerd was, schreef Hincmar dat hij [Roric] altijd de wil van God moest eerbiedigen en diens geboden navolgen, wat – zo hoorde Hincmar van vele mensen – Roric ook wilde doen en deed. Hincmar schreef Roric tevens dat hij zich door niemand moest laten overhalen, om (de) heidenen te steunen of met hen samen te spannen tegen (de) christenen, daar zijn doop geen enkele werking zou hebben, als Roric ofwel zelf ofwel via andere mensen kwade en nadelige plannen zou beramen tegen christenen. En met vele andere woorden die daarop volgden, waarschuwde Hincmar op bisschoppelijke wijze hoe gevaarlijk een dergelijke samenzwering zou zijn (voor Roric).'¹¹⁶

Hincmar benadrukte in deze brief dat het steunen van heidenen of het met hen samenspannen tegen Christenen ervoor zou zorgen dat zijn doop geen werking meer zou hebben, en een samenzwering zou gevaarlijk zijn voor Rörik. Daarnaast zou Hincmar ook nog een bericht hebben gestuurd naar de bisschop van Utrecht, Hungarius, waarin hij vraagt om Rörik een passende boete te geven als het zou gerucht bleek.¹¹⁷ Luit van der Tuuk stelt dat deze briefwisseling plaatsvond naar aanleiding van een strijd die was ontstaan doordat Boudewijn I van Vlaanderen (†879) er vandoor was gegaan met de dochter van Karel de Kale (823-877), broer van Lotharius I. Hincmar

¹¹⁴ Roesdahl, *The Vikings*, 218.

¹¹⁵ Coupland, 'From poachers to gamekeepers', 98.

¹¹⁶ Flodoard, *Historia Remensis ecclesiae* III.26, vert. Dr. R. Flierman (2017).

¹¹⁷ Coupland, 'From poachers to gamekeepers', 98.

stuurde de brief naar Rörik om te voorkomen dat hij Boudewijn zou helpen (omdat Rörik genoeg politieke macht zou hebben om dit te kunnen doen). Doordat Hincmar tevens een brief schreef naar de bisschop van Utrecht, Hunger, zou er gesteld kunnen worden dat Rörik ook de kerkelijke autoriteit van Utrecht zou moeten erkennen.¹¹⁸ Hincmar lijkt dus te verwachten dat een Christelijk leider zijn kerk volgt en luistert naar de kerkelijke leiders in zijn gebied.

Het opvallende aan deze briefwisseling is, aldus Coupland, dat het duidelijk wordt dat Rörik nog maar recent Christen was geworden. Dit betekent dat Rörik waarschijnlijk nog geen Christen was op het moment dat hij Dorestad eerder in handen kreeg.¹¹⁹ Dit suggereert dat het Christendom voor Lotharius I geen voorwaarde was om Rörik als vazal aan te stellen. Dit zou zo kunnen zijn omdat zowel Lotharius I als Lodewijk de Duitser, Rörik vooral gebruikten als pion (Lodewijk de Duitser leverde Rörik niet uit aan Lotharius I) in de onderlinge strijd en tevens als beschermheer van hun eigen gebieden.¹²⁰ Dit zou betekenen dat zowel Lotharius I als Lodewijk Rörik gebruikten om politieke redenen, niet om religieuze redenen. Waarom Rörik Christen werd, is niet duidelijk op te maken uit deze brief, maar het feit dat hij Christen was staat vast. Uit de brief blijkt daarnaast dat Rörik waarschijnlijk geen doopnaam ontving, aangezien Hincmar hem aansprak als Rörik. Daarnaast lijkt het erop dat het niet te maken heeft met de alliantie uit 850. Het zou kunnen dat het bij een latere alliantie gebeurd is, of dat Rörik Christen werd om zo zijn macht te versterken. Daarnaast zou gesteld kunnen worden, omdat Rörik als trouwe vazal beschreven wordt, dat Rörik Christen werd uit eigen wil, misschien om zijn trouw aan zijn verschillende vorsten te laten zien.

Samenvattend

De drie Vikingen die in dit onderzoek centraal staan, zijn allen bekeerd tot het Christendom. Er is veel bekend over de doop van Guthrum, terwijl er over Rollo en Rörik minder is te vinden. Er kunnen wel een aantal zaken vastgesteld worden met betrekking tot de bekeringen van Vikingen en lokale leiders in het algemeen. Allereerst is van twee van de drie casestudies bekend dat de bekering tot het Christendom een

¹¹⁸ Van der Tuuk, *Vikingen*, 168.

¹¹⁹ Coupland, 'From poachers to gamekeepers', 98.

¹²⁰ Van der Tuuk, *Vikingen*, 144.

onderdeel was van een politieke alliantie/vredesverdrag.¹²¹ Dit zou kunnen betekenen dat de bekering in sommige gevallen niet vrijwillig was maar een verplichting. Ten tweede is vast te stellen dat bij zowel Guthrum als Rollo sprake is van het ‘top-down’-proces.¹²² Dit houdt in dat allereerst de leiders gekerstend werden en vervolgens de volgelingen.

Daarnaast zijn er per casestudie verschillen aanwezig. Bij de doop van Guthrum is bekend dat hij een Engelse/Christelijke doopnaam kreeg: Æthelstan. Dit zou hij hebben gedaan om twee redenen. Ten eerste verwees hij hiermee naar eerdere Engelse koningen en ten tweede zou hij zichzelf hiermee neerzetten als een Christelijke koning.

Van Rollo is vrij weinig bekend, behalve dat hij Christen werd en ook dat zijn volgelingen Christen werden. Daarnaast zou er bij Rollo geconcludeerd kunnen worden dat hij Christen werd, als onderdeel van de interactie, maar dat hij ook een vrije keuze had hierin. Dit omdat hij zich liet dopen door de aartsbisschop van Rouen. Hiermee zou hij aan de plaatselijke bevolking en aan de kerk kunnen willen aantonen dat hij het bestuur in stand hield en tevens respect had voor de plaatselijke tradities.

Van Rörik is alleen bekend dat hij Christen werd, maar wanneer en waarom is minder duidelijk. Wat wel bekend is, is dat hij in 850 nog geen Christen was maar dat hij dit wel in 863 was. In die dertien jaar tijd zal hij dus gekerstend zijn. Een eerste reden van Rörik zou kunnen zijn geweest dat hij zijn status als Christelijk leider wilde vestigen. Een tweede reden zou kunnen zijn geweest om zijn trouw aan zijn vorsten te laten zien. Bij Rörik lijkt het erop dat de doop vanuit eigen motieven kwam en niet vanuit de verplichting. Dit valt te concluderen uit het feit dat hij al vazal was van Lotharius I zonder dat hij Christen was. Bij Rörik is het niet bekend of zijn volgers Christelijk werden.

¹²¹ Roesdahl, *The Vikings*, 166-167.

¹²² Brink, ‘Christianisation and the emergence of the early church in Scandinavia’, 623.

5. Conclusie

Aan het begin van deze thesis werd de vraag gesteld hoe Vikingleiders en lokale vorsten op het diplomatieke vlak met elkaar omgingen in de late negende en vroege tiende eeuw. Om deze vraag te beantwoorden zijn zowel primaire bronnen als moderne literatuur gebruikt. Hieruit kunnen verschillende conclusies getrokken worden.

Allereerst is in beschouwing genomen hoe Vikingleiders en lokale vorsten met elkaar omgingen. Coupland onderscheidde drie fasen van Vikinginvallen. Fase één (790-840) was de fase van korte ‘hit-and-run’ aanvallen. Fase twee (841-875) was de fase waarin Vikingen steeds verder het land introkken, de Vikingen een grotere politieke rol kregen en de lokale leiders Vikingen omkochten met geld of zelfs land.¹²³ Fase drie (876-911) ging om het vestigen van de Vikingen in de buitenlandse gebieden. Daarnaast vermeden Vikingen de strijd in gevallen dat ze losgeld konden krijgen.¹²⁴ De Vikingleider Guthrum kan in fase twee en drie geplaatst worden, aangezien hij in 875 met zijn leger overwinterde in Cambridge, maar zich na de vrede tussen hem en Alfred (879/880) vestigde in Oost-Anglië. Ook Rörik is onder deze beide fases te plaatsen. Tussen 840 en 850 had hij nog geen vaste plaats in het Karolingische Rijk, terwijl hij vanaf 850, met een korte onderbreking, de politieke macht in Dorestad had.

Vikingen pasten zich aan de cultuur van het gebied waar ze zich vestigden aan. De Vikingen namen daarbij gebruiken over zoals het gebruik van geschreven documenten. Dit is bijvoorbeeld terug te zien in de casestudie van Rörik. De brief van Hincmar was geschreven in het Latijn, wat zou kunnen betekenen dat Rörik het Latijn kon lezen. Ook de vrede tussen Guthrum en Alfred is op papier gezet, wat zou kunnen betekenen dat Guthrum de taal van de Angelsaksen in ieder geval begreep. Daarnaast kwamen Vikingen in contact met het Christendom en lieten ze zich vaak bekeren als onderdeel van een politieke alliantie of vredesverdrag. Dit is terug te zien bij de interactie tussen Guthrum en Alfred en bij die tussen Rollo en Karel de Eenvoudige. Als onderdeel van een vredesverdrag werden beide Vikingleiders bekeerd tot het Christendom. Ook Rörik bekeerde zich, maar hierover is minder bekend. Een belangrijk gegeven vanuit de drie casestudies is dat de bekeringen vanuit verplichting voltooid werden, zoals bij Guthrum en Rollo of dat de bekeringen vanuit eigen motieven geaccepteerd werden, zoals misschien bij Rörik het geval is geweest.

¹²³ Coupland, ‘The Vikings in Francia and Anglo-Saxon England to 911’, 193-198.

¹²⁴ *Ibidem*, 199.

Daarnaast bevestigen twee van de drie casestudies dat er sprake was van het ‘top-down’-proces, waar eerst de leider zich bekeerde en vervolgens de volgelingen. Een andere overeenkomst tussen de drie interacties is dat ze allemaal plaatsvonden na een periode van Vikingaanvallen. De interacties zouden dus alle drie gezien kunnen worden als vredesverdragen of politieke allianties om verdere aanvallen te voorkomen. Daarnaast werden de verdragen waarschijnlijk ook gesloten door de lokale vorsten om zo dat gebied te vrijwaren van andere Vikingaanvallen.

Naast de overeenkomsten zijn er ook verschillen gevonden tussen de drie interacties. Allereerst zijn er politieke verschillen aan te duiden. Er zijn verschillen in de manier waarop de gebiedsbepaling tot stand kwam. Bij Guthrum valt vast te stellen dat deze een gebied in handen krijgt, waarschijnlijk ten oosten van de afgesproken grens, waar Alfred vervolgens niets meer over te zeggen heeft. Er komt een grens tussen een Vikinggebied en een Engels gebied, betekende dat Guthrum een vorst werd van een eigen gebied. Er kwam een scheiding tussen het Engelse deel en het Vikingdeel, wat betekent dat er erkenning was voor de Vikingen in Angelsaksisch Engeland. Deze alliantie wordt gekenmerkt door een vrede tussen twee koningen, wat suggereert dat Guthrum in titel gelijk stond aan Alfred. Vanuit de weergeld bepaling kan er vastgesteld worden dat er sprake is van gelijkwaardigheid wat betreft de soevereiniteit.

Dit staat in contrast met Rollo. Van Rollo is het niet bekend of hij vazal of fideles werd, maar gezien de macht die Rollo had zou hij eerder gezien kunnen worden als fideles. Dit hield in dat hij wel trouw, maar niet onderdanig was aan de Franse koning. Dit is terug te zien in de politieke ontwikkelingen in het gebied van Rollo, waar hij er zelf voor koos om het bestaande kerkelijke systeem in stand te houden. Wat wel van belang is, is dat Rollo het gebied wel kreeg van de koning, waarschijnlijk als onderdeel van het vermeende verdrag in 911.

Rörik werd een vazal van de koning, wat betekent dat hij onderdanig was aan zijn vorst, Lotharius I en later ook aan Lotharius II. Hij ontving een gebied als onderdeel van het verdrag, maar bleef, in theorie althans, onderdanig aan de koning. In de praktijk lijkt het erop dat Rörik niet altijd onderdanig was aan Lotharius I. Zo zou Rörik in 840 de koning verraden hebben, waardoor hij moest vluchten naar het gebied van Lodewijk de Duitser. Nadat hij daar een aantal jaren in trouwe dienst was geweest was hij ook daar niet meer nodig en ging hij zelf op verovering uit. In 850 ontving hij

Dorestad weer van Lotharius I. De rol van een ontrouwe onderdaan wordt in de literatuur tegengesproken en er kan dus vanuit worden gegaan dat, hoewel de loyaliteit van Rörik twijfelachtig was, hij toch gezien kan worden als trouwe onderdaan. Wat overeenkomt bij Rollo en Rörik is dat zij het verkregen gebied moesten beschermen tegen andere Vikingaanvallen.

Wat betreft de religieuze ontwikkelingen omtrent de interacties zijn de volgende punten vast te stellen. Roesdahl beschreef dat bekering vaak een onderdeel was van een vredesverdrag of politieke alliantie, dit valt ook terug te zien in de bekeringen van Guthrum en Rollo. Tussen deze twee bekeringen is echter wel een verschil. Bij de bekering van Guthrum is het duidelijk dat dit als een verplicht onderdeel werd gezien van het verdrag met Alfred. Hoewel de Vikingen zelf de bekering voorstelden, lijkt het erop dat er ook weinig keuze was, omdat het een onderdeel van de vrede werd. Guthrum koos bij de doop ook een Christelijke naam, wat zou kunnen betekenen dat hij graag gezien wilde worden als een goed Christelijk leider. Daarnaast kan de naam, Æthelstan, dit beeld bevestigen, omdat deze naam verwees naar eerdere Engelse koningen. Voor Alfred lijkt het erop dat de doop vooral politieke redenen had, namelijk het vastleggen van de alliantie, zoals dat in de Middeleeuwen vaker gebeurde bij sponsors. De belangen lijken in beide gevallen dus politieke belangen, en niet zozeer religieuze belangen.

Bij Rollo lijkt het erop dat er minder sprake van een verplichting was dan bij Guthrum. Wat wel bekend is, is dat Rollo het kerkelijke systeem in zijn nieuwe gebied in stand hield, dat zou kunnen betekenen dat Rollo het Christendom accepteerde als nieuwe godsdienst. Daarnaast laat de geschiedenis van Normandië zien dat het gebied van Rollo en zijn zoon dit kerkelijke systeem in stand hield en dat er Vikingen en plaatselijke inwoners naast elkaar leefden. Voor Rollo kan de bekering ook een vestiging van zijn naam als Christelijk leider betekend hebben.

Van Rörik is vast te stellen dat hij gedoopt is. Het lijkt er bij Rörik op dat de bekering vanuit eigen motief heeft plaatsgevonden, omdat hij in 850 nog geen Christen was. In dat jaar ontving hij Dorestad van Lotharius I en Lotharius I leek het dus niet nodig te vinden dat Rörik Christen was. Dit zou kunnen aantonen dat voor Lotharius I de politieke belangen voor de religieuze belangen gingen en dat bescherming van zijn eigen gebied de belangrijkste reden was om Rörik als vazal aan te nemen.

Als we dit terugkoppelen naar de vraag die aan het begin van het onderzoek gesteld is kunnen er een aantal dingen geconcludeerd worden. Allereerst kan er, aan de hand van de drie casestudies, gesteld worden dat Vikingen en lokale leiders over het algemeen na een tijd van geweld op een vreedevolle manier een politieke alliantie of vrede sloten. Dit betekende voor de Vikingleiders dat ze vaak een gebied ontvingen waar ze over konden heersen, per regio verschilde de rol die de Vikingleiders in het gebied hadden. Daarnaast kan er vastgesteld worden dat het voor de lokale leiders vaak betekende dat het vergeven gebied beschermd werd tegen verdere Vikingaanvallen en daarmee het hele koninkrijk. Ten derde kan worden vastgesteld dat de alliantie vaak betekende dat de Vikingleider gekerstend werd, zoals ook bekend is uit de algemene literatuur. De kerstening kan voor de Vikingleiders betekenen dat hun status in het nieuwe gebied gevestigd wordt en voor de lokale leiders kan dit een versterking betekenen van de alliantie. Het lijkt er dus op dat Vikingleiders en lokale vorsten na een tijd van geweld zochten naar een vredige oplossing. Lokale leiders deden dit om de oorlog te stoppen, terwijl voor Vikingleiders het verkrijgen van land en buit het motief was.

6. Literatuurlijst

Primaire bronnen

The Annals of St-Bertin, vert. Janet L. Nelson (Manchester, 1991).

The Annals of Fulda, vert. T. Reuter (Manchester, 1992).

The Anglo-Saxon Chronicle, vert. G.N. Garmonsway (Londen, 1967).

Asser, *Life of Alfred*, vert. A.P. Smyth, *The medieval life of King Alfred the Great: a translation and commentary on the text attributed to Asser* (New York, 2002).

Attenborough, F.L., *The Laws of the earliest English Kings* (New York, 1963).

Christianen, E., *Dudo of St Quentin History of the Normans* (Woodbrigde, 1998).

Flodoard, *The Annals of Flodoard of Reims, 919-966*, red. Steven Fanning en Bernard S. Bachrach (Toronto, 2008).

Flodoard, *Historia Remensis ecclesiae* III.26 vert. Dr. R. Flierman (2017).

Whitelock, D., *English Historical Documents I* (2^e druk; Londen 1979).

Algemene literatuur

Bachrach, B.S. en D.S. Bachrach, *Deeds of Saxons* (2014).

Bates, David, *Normandy before 1066* (Essex, 1982).

Brink, Stefan, 'Christianisation and the emergence of the early church in Scandinavia' in: Stefan Brink en Neil Price, *The Viking World* (Oxon, 2012), 621-628.

Brink, Stefan, 'Who were the Vikings', in: Stefan Brink en Neil Price (red.), *The Viking world* (Oxon, 2012), 5-7.

Coupland, Simon, 'From poachers to gamekeepers: Scandinavian warlords and Carolingian kings' in: *Early Medieval Europe* (1998), 85-114.

Coupland, Simon, 'The Vikings in Francia and Anglo-Saxon England to 911', in: Rosamond McKitterick (red.), *The New Cambridge Medieval History vol. 2* (Cambridge, 1995), 190-201.

Davis, R.H.C., 'Alfred and Guthrum's Frontier', in: *The English Historical Review* 97:385 (Oxford, 1982), 803-810.

Davis, R.H.C., *The Normans and their myth* (Londen, 1976).

Douglas, D.C., 'Rollo of Normandy', in: *The English Historical Review* 57:228 (Oxford, 1942), 417-436.

Downham, Clare, 'Vikings in England', in: Stefan Brink en Neil Prices (red.), *The Viking World* (Oxon, 2012), 342-347.

- Forte, A., R. Oram, F. Pedersen, *Viking Empires* (Cambridge, 2005).
- Hagger, Mark, 'Confrontation and unification: approaches to the political history of Normandy, 911-1035', in: *History Compass* 11:6 (2013), 429-442.
- Haslam, Jeremy, 'King Alfred and the Vikings: Strategies and Tactics 876-886 AD.', in: Sarah Sample (red.), *Anglo-Saxon Studies in Archaeology and History* 13 (Oxford, 2005), 122-154.
- Herrick, S.K., *Imagining the sacred past: hagiography and power in early Normandy* (Londen, 2007).
- Jaubert, Anne Nissen, 'Some aspects of Viking research in France', in: *Acta Archaeologica* 71 (2000), 159-169.
- Jong de, M., M. Bos en C. van Rhijn (red). *Macht en gezag in de negende eeuw* (Hilversum, 1995) Via:
 <https://books.google.nl/books?id=YTZEf4J2TnIC&pg=PA84&lpg=PA84&dq=verschil+vazal+en+fidelis&source=bl&ots=MBvFJZRojE&sig=XtTKH_1Q_WrIYOTL7fQbH9gMjqA&hl=nl&sa=X&ved=0ahUKEwj7kJOB37DVAhUFnBoKHxoTBngQ6AEIPjAD#v=onepage&q=verschil%20vazal%20en%20fidelis&f=false> [geraadpleegd op 30-07-2017].
- Jussen, B., *Spiritual Kinship as Social Practice: Godparenthood and Adoption in the early Middle Ages* (Newark, 2000) Via:
 <https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=tj19ssUQSw8C&oi=fnd&pg=PA7&dq=+Spiritual+kinship+as+social+practice:+godparenthood+and+adoption+in+the+early+Middle+Ages&ots=CnEbBW5v3g&sig=cgcgxe-UgYxWttg_m-cnknk8B3I#v=onepage&q=Alfred&f=false> [geraadpleegd op 30-06-2017].
- Kershaw, P., 'The Alfred-Guthrum Treaty: Scripting Accommodation and Interaction in Viking Age Engeland', in: D. Hadley en J.D. Richards (red.), *Cultures in Contact: Scandinavian Settlement in Engeland in the Ninth and Tenth Centuries* (2000) 43-64.
- Lavelle, Ryan, *Alfred's Wars: sources and interpretations of Anglo-Saxon Warfare in the Viking Age* (Woodbridge, 2010).
- Lobineau, G.A., *Historie de Bretagne* (1707) via:
 <https://books.google.nl/books?id=HO_R6hgt6tkC&pg=RA2-PT70&dq=G.A.+Lobineau,+Histoire+de+Bretagne&hl=nl&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false> [geraadpleegd op 31-06-2017].
- Potts, Cassandra, 'Normandy, 911-1144' in: Christopher Harper-Bill en Elisabeth van Houts (red.), *A Companion to the Anglo-Norman World* (Woodbridge, 2003), 19-42.
- Renaud, Jean, 'The duchy of Normandy' in: Stefan Brink en Neil Price (red.), *The Viking World* (Oxon, 2012), 453-457.

Roesdahl, Else, *The Vikings* (3^e druk; Groot-Brittannië, 2016).

Sawyer, P.H., *Kings and Vikings* (Londen, 1982).

T. Titlestad, *Viking Norway*, vert. S.R. Parson (Hafersfjord, 2008).

Tuuk van der Luit, *Vikingen Noormannen in de Lage Landen* (Utrecht, 2015).

Willemsen, A. en H. Kik, *Dorestad in an international framework* (Turnhout, 2010).

Winroth, Anders, *The age of the vikings* (New Jersey, 2014).

Websites

IMDB, 'Vikings' <http://www.imdb.com/title/tt2306299/?ref=nm_sr_1> [geraadpleegd op 06-06-2017].

IMDB, 'The Last Kingdom' <http://www.imdb.com/title/tt4179452/?ref=fn_al_tt_1> [geraadpleegd op 06-06-2017].

Van Dale, 'Betekenis 'Viking''

<<http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=Viking&lang=nn>> [geraadpleegd op 12-06-2017].

